

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลในครอบครัวและสังคม

วัฏจักรครอบครัว

การศึกษาวัฏจักรครอบครัวเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เราเข้าใจชีวิตครอบครัว และสามารถอธิบายพฤติกรรมครอบครัว และคาดการณ์ได้ว่า ชีวิตอนาคตของครอบครัวจะเป็นเช่นไร เพื่อให้เราสามารถรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ โดยสามารถแบ่งได้ 7 ขั้นตอนคือ

ครอบครัวเริ่มต้น อยู่ในระยะเริ่มต้นของการสมรส มีการศึกษาลักษณะอุปนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน ร่วมกันวางแผนการใช้จ่ายเพื่อสร้างครอบครัวให้เกิดความมั่นคง เป็นช่วงที่คู่สมรสรู้สึกพึงพอใจในชีวิตมากที่สุด

ครอบครัวมีลูกเล็ก อยู่ในช่วงของการมีบุตรคนแรกจนกระทั่งถึงคนสุดท้าย ครอบครัวจะเริ่มมีความสับสนวุ่นวายในการจัดการเพื่อเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ ทำให้สามีและภรรยาใช้เวลาอยู่ด้วยกันน้อยลง เนื่องจากทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ให้กับการดูแลบุตร ความพึงพอใจในชีวิตจะเริ่มลดลง

ครอบครัวมีลูกวัยก่อนเรียน เป็นช่วงที่ลูกเริ่มโตขึ้น ภาระในการเลี้ยงดูมีเพิ่มมากขึ้น ต้องใช้เวลาในการดูแลบุตรเพิ่มมากขึ้น ภาระนี้จะทำให้สามีภรรยาเกิดความอ่อนล้า เครียดและเบื่อหน่าย อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งกันได้

ครอบครัวมีลูกวัยเรียน เป็นช่วงที่บุตรเริ่มเข้าสู่โรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านร่างกายและจิตใจ สามีและภรรยาจะมีโอกาสอยู่ร่วมกันมากขึ้น และต้องทำงานมากขึ้นเนื่องจากจะมีภาระค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตรเกิดขึ้น

ครอบครัวมีลูกวัยรุ่น เป็นช่วงที่บุตรเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางร่างกายและจิตใจ เริ่มเป็นตัวของตัวเอง มีอารมณ์รุนแรงและติดเพื่อน บิดาและมารดาจึงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับลูก และเข้าใจตัวลูกมากที่สุดจึงจะผ่านช่วงนี้ไปได้อย่างราบรื่น

ครอบครัวเริ่มแยก เป็นช่วงที่บุตรจบการศึกษา เริ่มต้นชีวิตการทำงานและอาจจะมีครอบครัว จะเป็นการแยกตัวออกจากครอบครัว ทำให้ครอบครัวเดิมมีขนาดเล็กลง และเน้นไปที่การให้การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรเพื่อให้มีงานทำเพื่อก้าวสู่ความสำเร็จ

ครอบครัววัยกลางคน เป็นช่วงที่บุตรทุกคนเริ่มมีงานทำ และบิดามารดาลดภาระการดูแลบุตรน้อยลง เริ่มมีเวลาในการพักผ่อนมากขึ้น และเริ่มมีบุตรหลานให้เลี้ยงดู แต่บางครั้งก็เกิดความเจ็บเหงาเนื่องจากบุตรจะแยกตัวออกไปอยู่เป็นครอบครัวใหม่

ครอบครัววัยเกษียณ ช่วงนี้เป็นช่วงที่ยุติการทำงานประจำใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บ้าน อาจมีกิจกรรมสังคมในหมู่คนรุ่นเดียวกัน เช่นการทำบุญ การท่องเที่ยว และเป็นช่วงของการมีโรคภัยไข้

เจ็บค่อนข้างมาก ต้องการให้ลูกหลานอยู่ดูแลเอาอกเอาใจ และจะเกิดความหว้าเหวค่อนข้างมาก มักยึดศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ

การจัดการทรัพยากรครอบครัว

การดำเนินชีวิตครอบครัวในปัจจุบันมีความลำบากมากขึ้น เนื่องจากสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรครอบครัวอย่างชาญฉลาดจึงจะทำให้การดำเนินชีวิตครอบครัวอยู่รอดและบรรลุเป้าหมาย

ความสำคัญของการจัดการทรัพยากรครอบครัว จะช่วยให้ครอบครัวปรับตัวได้ตามสภาวะแวดล้อม ครอบครัวเกิดความมั่นคง

หลักการจัดการ การจัดการครอบครัวจะต้องมีการวางแผนกำหนดการใช้ทรัพยากรให้เหมาะสม ควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาดเหมาะกับสถานการณ์ และต้องมีการประเมินผลเพื่อดูข้อดีข้อเสียที่เกิดขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการครอบครัว ได้แก่ มาตรฐานการครองชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ บทบาทสมาชิกในครอบครัว รายได้ของครอบครัว ขนาดของครอบครัว วัฏจักรครอบครัว และการหารายได้เสริม

การจัดการเวลา จะต้องคำนึงถึงเวลาในการทำงานและผลตอบแทน เวลาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และต้องมีการจัดเวลาให้เหมาะสมเช่น สิ่งใดต้องทำก่อนสิ่งใดต้องทำหลัง เวลาในการทำกิจกรรม นอกจากนี้อาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยด้วยก็ได้

การจัดการแรงงาน ในครอบครัวจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทุกอย่างของสมาชิกในครอบครัว อันได้แก่ ความรู้ความชำนาญ ทักษะ ทักษะ ความสามารถส่วนบุคคล และแรงงานมาผสมผสานกันเพื่อทำงาน จึงจะทำให้กิจกรรมของครอบครัวดำเนินไปได้ด้วยดี

การจัดการเงินทองของครอบครัว เงินถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ และเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิตของครอบครัว ดังนั้นจึงต้องมีการจัดการให้เหมาะสมรู้จักการใช้และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

การแก้ปัญหาครอบครัว

การอยู่ร่วมกันร่วมกันของคนเป็นครอบครัว ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นมากมาย สิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือปัญหา สุดแท้แต่ว่าจะหนักหรือเบาและแก้ไขได้โดยวิธีทางใด

สาเหตุปัญหาครอบครัวมักจะเกิดจาก ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พฤติกรรมของสามีและภรรยา ในทางที่ไม่ดี การสูญเสียของบุคคลในครอบครัว การปรับตัว เรื่องของญาติพี่น้อง ความคาดหวังในตัวของคนและกันสูงเกินไป และปัญหาจากบุตร

การป้องกันปัญหาครอบครัวเป็นวิธีที่ดีที่สุดคือทำให้ปัญหาไม่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินชีวิตของครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่นเช่นการให้ความสำคัญกับการเลือกคู่ครองต้องทำอย่างรอบคอบ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ทำกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีร่วมกัน ใช้บุตรเป็นเครื่องช่วยรักษาความสัมพันธ์ให้ยืนยาว ตัดสินใจให้รอบคอบก่อนทำการหย่าร้าง

แนวทางการแก้ปัญหาครอบครัว เมื่อปัญหาครอบครัวเกิดขึ้นแล้วก็ต้องหาหนทางในการแก้ไขให้ลุล่วง ซึ่งวิธีการในการแก้ปัญหาก็มีหลากหลายออกไป เช่น การยอมรับปัญหาและพร้อมเผชิญกับปัญหา การยอมรับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นและพร้อมจะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น เตรียมพร้อมรับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดหมาย

การดำเนินชีวิตของคนโสด

ความสมบูรณ์ของการดำเนินชีวิตมิใช่ขึ้นอยู่กับการดำเนินชีวิตคู่แต่เพียงอย่างเดียว แต่การใช้ชีวิตด้วยการอยู่คนเดียวหรือเป็นคนโสดโดยอยู่กับครอบครัวเดิมนั้นก็เป็นชีวิตที่มีความสุขในอีกแนวทางหนึ่ง ในระยะหลังทั้งชายและหญิงมีแนวโน้มในการครองตัวเป็นโสดค่อนข้างสูง การอยู่เป็นโสดอาจกล่าวได้ดังนี้

สาเหตุของการเป็นโสดส่วนใหญ่เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ บางคนตั้งใจอยู่เป็นโสดเพราะพอใจกับการอยู่อย่างไม่มีภาระ การมีมาตรฐานในการเลือกคู่ครองสูงเกินไปจนหาคนถูกใจไม่ได้ การที่ไม่เป็นที่หมายปองของใครเนื่องจากปัญหาด้านบุคลิกภาพ และสาเหตุอื่นเช่นการถูกกีดขวางในเรื่องความรัก

ชีวิตโสดมีทั้งข้อดีและข้อเสียปะปนกันไปสุดแต่ที่ว่าบุคคลเราจะต้องอย่างไร

ข้อดี	ข้อเสีย
มีอิสระทั้งกายและใจ	หว่าเหวในบางครั้ง
มีภาระความรับผิดชอบน้อย	ขาดคู่คิดคู่ปรึกษา
ดูแลตนเองได้มากขึ้น	ขาดผู้สนับสนุนความคิด
มีเวลาทำกิจกรรมที่ตนเองต้องการ	ขาดคนช่วยตัดสินใจ
ภูมิใจในการพึ่งตนเอง	ความกังวลในบั้นปลายชีวิต
มีอิสระทางการเงิน	

การปรับตัวเพื่อการดำเนินชีวิตของคนโสด ชายโสดหรือหญิงโสดจำเป็นต้องมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี เช่น ทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อชดเชยกิจกรรมทางเพศ การให้การอุปถัมภ์ดูแลผู้ที่ยากกว่าหรือให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสเพื่อชดเชยด้านบทบาทการเป็นพ่อแม่ การมีเพื่อนหรือสังคมที่เหมาะสมกับความชอบหรือความถนัดของตนเอง การปรับตัวและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและกิจกรรมสาธารณะ

แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ คนโสดจะต้องตระหนักว่า การเป็นโสดมิใช่การขาดความรักหรือการถูกทอดทิ้ง แต่เป็นการเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเอง

การสร้างมิตรภาพในสังคม

มิตรภาพหรือความเป็นเพื่อน ถือว่าเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในสังคม การดำเนินชีวิตในสังคมจะดำเนินอยู่ได้จะต้องมีมิตรภาพเป็นสื่อประสานให้คงอยู่ไว้ มิตรภาพเป็นสิ่งผูกพันจิตใจของคนไว้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนกว่าทรัพย์สินสมบัติใดๆ

การรู้จักการยอมรับจะเป็นบันไดขั้นแรกที่น่าไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ หากเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันได้ในด้านบุคลิกภาพ นิสัยใจคอ ตลอดจนความประพฤติต่างๆ มิตรภาพก็จะเกิดขึ้น มีคำกล่าวว่ายาลงใจที่จะเป็นเพื่อนใคร การยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นการลงทุนสำหรับมิตรภาพที่ถูกต้องที่สุด แต่ได้ผลคุ้มค่าที่สุด

การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีและมิตรภาพไว้นั้น จะต้องไม่ลืมว่าเราต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งจะต้องสลับสับเปลี่ยนกันไปไม่ปริมณฑลทุกกันตราบใดที่ยังต้องการให้มิตรภาพคงอยู่ได้ด้วยดี คงไม่มีใครต้องการเป็นผู้ให้ตลอดไป และคงไม่มีใครสุขใจกับการเป็นผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว มิตรภาพจะคงอยู่ได้ตราบใดก็ตามที่การเป็นผู้ให้และผู้รับมีส่วนที่พอเหมาะกัน

จบเนื้อหาตอนที่ 3